

УДК 338.48-14

DOI: 10.31866/2616-7603.2.2018.154440

Володимир Антоненко,
*доктор географічних наук, професор,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
antvs@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6819-488X>*

Володимир Хуткий,
*аспірант,
Київський університет культури,
Київ, Україна
businesslife@bigmir.net
<https://orcid.org/0000-0001-9500-4191>*

САМОСТІЙНИЙ ТУРИЗМ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ОРГАНІЗОВАНОМУ ТУРИЗМУ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ

Стаття присвячена розгляду соціально-економічного підґрунтя виникнення та поширення самостійних подорожей, основних тенденцій у зміні вимог та очікувань завтрашніх туристів. Мета цієї роботи: дослідження основних тенденцій в самостійних подорожах, переваг самостійних подорожей перед організованими турами та екскурсіями, визначення основних викликів та загроз для подорожуючих самостійно. Доведено, що основним об'єктивним чинником, що вплинуло на стрімкий розвиток самостійного туризму, стало широке впровадження інформаційних технологій і телекомунікацій. Визначено, що самостійні подорожі мають певні переваги над організованими турами, акцентовано увагу на викликах та загрозах самостійних подорожей. Підтверджено статистично тенденцію стрімкого зростання кількості самостійних подорожей в усьому світі.

Ключові слова: самостійний туризм, селф-туристи, організований туризм, незалежні подорожі, FIT-туризм, виклики та загрози самостійних подорожей.

Вступ. Аналіз зарубіжних і вітчизняних публікацій свідчить, що на ринку туризму спостерігається тенденція зміни поведінки споживачів в бік більшої самостійності і незалежності від туристських підприємств.

Популярність самостійного туризму почала зростати в кінці ХХ – початку ХХІ ст. Зростанню популярності самостійних подорожей сприяє розвиток інтернет-технологій (онлайн бронювання, електронний квиток, різні Веб-форуми про самостійні подорожі тощо), які дозволяють швидко знаходити необхідну інформацію і купувати складові подорожі. Ще одна сучасна тенденція – стрімке збільшення кількості організації самостійних подорожей.

Аналіз останніх досліджень. Різні аспекти самостійних подорожей вже неодноразово опинялися в полі зору науковців. Розгляд їх досліджень

і позицій вже заслуговує на окрему публікацію. Серед багатьох праць можна виділити передусім статті Т. Рябової та Е. Ертмана, А. Базиленко, Т. Ткаченко, Е. Агамірової, К. Жураєва.

Невирішені проблеми. На сьогоднішня залишаються невирішеними однозначно питання дефініції «самостійні подорожі», потребують досліджень питання переваг самостійних подорожей перед організованими турами, визначення викликів та загроз, що супроводжують самостійних подорожуючих.

Виклад основного матеріалу. В умовах змін в економіці і стрімкого розвитку технологій з'являються нові способи підготовки та організації подорожі. Зокрема, мова йде про самостійний туризм. Самостійний туризм являє собою все більш масове явище. У зв'язку з цим досить актуальним є обґрунтування сутності та специфіки даного способу підготовки і організації подорожей.

Згідно із організаційним принципом розрізняють організований і самостійний туризм. Організований туризм – це строго регламентовані подорожі, пропонувані туристичними компаніями, і, як правило, реалізуються на умовах попереднього бронювання і оплати. Однозначного визначення поняття «самостійний туризм» не існує. Аналіз публікацій на розглянуту тему дозволяє зробити висновок про безліч найменувань самостійного туризму (самодіяльний, неорганізований, самостійний та інше).

Неорганізований туризм (також самодіяльний туризм) – подорожі, здійснювані громадянами самостійно без попереднього бронювання послуг підприємств індустрії туризму і без участі будь-яких посередників і оплачують кожену послугу окремо у міру її споживання в місці перебування. Науковці застосовують поняття «неорганізований туризм», який представляє собою подорожі, організовані самими туристами, без участі туристського підприємства. Туристи при цьому самостійно розробляють маршрут подорожі, визначають об'єкти відвідування, кількість ночівель і оплачують тільки туристичні послуги (проживання, харчування тощо) під час їх придбання. Інші вчені вважають, що неорганізовані туристи не зв'язані ніякими взаємними зобов'язаннями з різного роду посередниками – громадськими організаціями або туристичними фірмами. Вони подорожують на принципах самодіяльності і самообслуговування (Антоненко, 2018, с. 101-107).

Російські дослідники Т. Рябова та Е. Ертман в статті «Соціально-культурні аспекти самостійного туризму» (2016) застосовують поняття «самостійний туризм», під яким розуміють специфічний вид туристської діяльності, в рамках якої турист формує туристичний продукт самостійно, відповідно до власних бажань, мотивів і потреб за допомогою придбання окремих елементів своєї подорожі.

На наш погляд, вживання поняття «самостійний туризм» є найбільш прийнятним для позначення даного явища. Головною характерною рисою самостійного туризму є свобода вибору. Турист самостійно вибирає місце подорожі, його маршрут, кількість днів перебування, способи пересування

і розміщення, типи харчування та екскурсійного обслуговування. Самостійний турист має можливість створювати програму власної поїздки, вибираючи найбільш бажані, що відображають його інтереси об'єкти відвідування в рамках поїздки. Тому варіативність маршруту і зміст програми подорожі можна розглядати в якості наступної особливості самостійного туризму (Антоненко, 2018, с. 101-107).

Якщо говорити про мотиви, то тут відіграє роль кілька факторів. З одного боку, за деякими туристичними напрямками самостійна організація поїздки може стати дешевше пропозицій туроператорів, що особливо актуально на тлі зниження реальних доходів населення. З іншого, для деяких мандрівників (молодь, активні користувачі мобільних технологій) приваблива сама по собі ідея відмови від готового рішення на користь самостійного конструювання поїздки.

Варто звернути увагу на зростання інтересу до самостійної організації і проведення власного відпочинку (подорожей). Для динамічного ефективного розвитку туроператорам необхідно орієнтуватися саме на таких самостійних мандрівників або селф-туристів. У зв'язку з цим ще однією важливою тенденцією, виявленою в ході дослідження, можна назвати якісну зміну суб'єктної бази. Можливості Інтернету сприяють тому, що зараз без допомоги туристичного агентства можна самостійно організувати подорож.

Крім того, як показує аналіз зарубіжних і вітчизняних публікацій, на ринку туризму спостерігається тенденція зміни поведінки споживачів в бік більшої самостійності і незалежності від туристських підприємств (Шашмурина, 2017).

Причини розвитку самостійних подорожей:

– відсутність страхів перед зарубіжжям. Тридцять років тому подорожі за кордон здавалися українцям чимось незвіданим і туристичні агенції та туроператори перестали бути надійними і вірними провідниками. Новини про банкрутство туристичних фірм і їх нездатності захистити своїх клієнтів в екстрених ситуаціях, численні негативні відгуки про туристичні компанії і періодично виникаючі скандали з їх участю підірвали довіру клієнтів до цих гравців ринку. Стало очевидно, що навіть найвідоміші і популярні турагентства не завжди здатні виправдати всі очікування туриста від відпочинку.

– міжнародний досвід. Завдяки спілкуванню з мандрівниками з інших країн і міжнародних сайтах про подорожі багато зараз зрозуміли, що планувати свій відпочинок самим виходить дешевше і ефективніше, ніж користуватися послугами туристичного агентства. Самостійні мандрівники не переплачують за подорож – адже у вартість будь-якого туристичного пакету закладена комісія агентству. Крім того, вони можуть розпланувати свій відпочинок, орієнтуючись виключно на власні смаки й уподобання, а не за шаблонами готових путівок.

– розвиток послуг для самостійних мандрівників. На зміни в свідомості і поведінці споживачів відреагувало і бізнес-середовище.

Зараз стрімко розвивається індустрія послуг для самостійних мандрівників: від продажу авіаквитків і бронювання готелів до оренди автомобілів і яхт. Гравці ринку постійно вишукують нові способи зацікавити і утримати клієнтів, заманюють їх цікавими пропозиціями і вигідними цінами (Сизинцев, 2013).

Так, за даними досліджень останніх років сервісу Google (European Commission).

- дві третини респондентів використовували Інтернет для організації відпочинку та свят;

- 4 з 10 респондентів обирали принаймні одну подорож або відпочинок, де вони придбали різні частини поїздки (наприклад, рейси та проживання) окремо;

- більше половини (55%) респондентів вважали рекомендації друзів, колег чи родичів найважливішим джерелом інформації при оформленні планів поїздки, тоді як трохи менше половини (46%) згадали інтернет-сайти.

В останні роки спостерігається збільшення використання мобільних пристроїв (наприклад, смартфонів і планшетів) для доступу до інформації, продуктів та послуг до та під час туристичних поїздок. Якщо доступ до дешевого високошвидкісного Інтернету буде і надалі поліпшуватися, це може відкрити додаткові можливості для використання цих пристроїв у цілях туризму.

Так, майже 60% китайських споживачів як і раніше вважають за краще подорожувати по пакетних турах до напрямків на далекі відправлення, головним чином через мовні бар'єри, але все більше молодих відвідувачів, особливо «покоління міленіумів», мають бажання подорожувати як FIT (Fully Independent Travelling). FIT-туризм – це індивідуальний туризм, необмежений рамками тур-пакетів і шаблонами тур-компаній. FIT-туризм спрямований на задоволення індивідуальних переваг клієнта і розширення можливостей мандрівника. Це дає їм можливість створювати власні індивідуальні маршрути, не пов'язані з жорсткими графіками.

Зростання подорожі FIT далі демонструють дані, що свідчать про зростання обсягу інтернет-орендної оренди в Інтернеті на суму 2,1 мільярда доларів, що в 2016 році збільшився на 88,6 відсотка. За даними TripAdvisor China, майже половини китайських FITs планує збільшити кількість поїздок за кордон та 52% і ці поїздки будуть тривати довше. В даний час 40% подорожуючих проживають за кордоном 4–6 ночей.

За прогнозами, «Покоління міленіумів», дадуть до 55% збільшення споживчих витрат Китаю протягом наступних п'яти років. У порівнянні з їхніми батьками, FITs є кращими освіченими, багатшими та мають кращі мовні навички. Вони, як правило, використовують онлайн ресурси, такі як веб-сайти огляду подорожей, веб-сайти призначення та облікові записи в соціальних мережах, такі як WeChat, для планування подорожей маршрутів.

Популярність WeChat в Китаї стала найважливішою платформою для залучення та залучення китайських споживачів. Молодші китайські мандрівники часто досліджують, планують та купують свою поїздку за кордон у межах WeChat. Програми для мобільних платежів, такі як WeChat Pay, все частіше стають невід'ємною частиною їхнього способу життя та подорожей.

Крім того, FITs також мають зростаючий апетит до цілісних, досвідчених відпусток. Ці канікули включають в себе такі заходи, як місцеві тури, тури на велосипеді, самостійні тури, вибір нових екзотичних кухонь (страв), відчуття місцевого життя, виявлення визначних пам'яток «далеких від пробитих шляхів» та відвідування культурних заходів, таких як театр та концерти. Ця категорія подорожуючих готова платити більше, щоб зупинитися у висококласних готелях та пообідати в ресторанах високого класу.

Також на підйомі категорія Semi-FIT. Подібно до FIT, напів-FITs планують свої власні маршрути і досліджують напрямки самостійно, але використовують послуги групових автобусів як форми транзиту з одного пункту призначення до іншого. Збільшення подорожей FIT і Semi-FIT – це важливих аспект для периферійних готелів та визначних пам'яток, які можуть отримати більшу користь від мандрівників з більш витонченими смаками.

Частка самостійних мандрівників серед російських користувачів Google в 2016 році зросла з 27 до 33%, свідчить дослідження московського офісу Google. За даними сегмента Travel & Tech Industry, якщо в 2014 році на частку самостійних мандрівників доводилося 23% всіх запитів російськомовних користувачів, а в 2015 – 27%, то в минулому році їх частка зросла до 33%.

Загальна кількість запитів з подорожей в 2016 році зросло на 50%, в першому кварталі 2017 їх зростання склало більше 73%. Росія займає перше місце в топі туристичних запитів по країнам, на неї припадає абсолютна більшість пошуків. На другому місці Туреччина, яка отримала 8% запитів. Третє займає Таїланд – 6%. Популярні європейські туристичні країни Італія, Іспанія і Греція набрали по 4% (European Commission).

Планування самостійної подорожі може бути святом, але це також може бути стресовою ситуацією. Організатору такої подорожі треба взяти до уваги – що і де подивитися, скільки треба витратити грошей, а також скільки потрібно часу залишатися в одному місці. Отже, ви вирішите здійснити екскурсію та провести досить спокійну подорож, знаючи, що все було попередньо організовано, або ви вирішили спланувати власну подорож - що може бути дешевшим, але займати більше часу, щоб її організувати?

Організовані тури або екскурсії, безсумнівно, мають свої переваги у світі туризму – за декілька днів, або навіть годин можна знайти для себе необмежену кількість пропозицій туристичних операторів, одна з яких вас обов'язково задовольнить. Організовані тури та екскурсії – це також відмінний спосіб зустріти інших подорожуючих цим туром і приємно провести час.

З іншого боку, самостійна подорож може бути значно дешевшою, тому, якщо у людини багато часу, але він обмежений фінансами, це може бути кращим вибором. Більшість досвідчених туристів є прихильниками незалежних подорожей, але важливо зазначити, що багато ветеранів подорожей почали свої подорожі саме з організованих турів або екскурсій, що дало їм можливість створити гарну основу для світу самостійних подорожей.

Розуміючи позитивні тенденції в світі самостійних подорожей, необхідно все ж визначити переваги перед організованими турами або екскурсіями, а також можливі виклики і загрози під час самостійних подорожей.

Переваги організованих турів і екскурсій.

Як правило, керівники турів – це професіонали, які знають наперед особливості дестинації, і можуть допомогти туристу в будь-яких ситуаціях, захистити його від порад та можливих домагань місцевих жителів. Найбільш імовірно, що керівник подорожі вже не один раз здійснив раніше цей тур або екскурсію, так що він дасть кваліфіковану пораду про найбільш цікаві місця на маршруті подорожі.

Безпека. Існує безумовно багато небезпек під час подорожей по невідомому світу, але набагато безпечніше в організованому турі чи екскурсії з досвідченим керівником групи.

Цікаве оточення в подорожі. В організованому турі можна мати чудову групу однодумців під час подорожі. Зокрема, турист має наживо поділитися своїми відчуттями та емоціями, набутим досвідом з людьми, які також зацікавлені в тому, щоб бачити та робити щось незвичайне.

Зручність. В організованому турі туристу не доведеться турбуватися про транспорт, автобусні розклади або шукати місце ночівлі, оскільки туристичний пакет передбачає задоволення основних вимог подорожуючих.

Партнерство туроператора в дестинації. Туристична компанія, в якій турист придбав тур або екскурсію, співпрацює з місцевими компаніями, щоб забезпечити найкращі можливі під час туру, що дозволяє запобігти ризику випадкового вибору екскурсійної фірми в дестинації. Багато туристичних компаній в дестинаціях пропагандують відповідальний туризм, здійснюючи туристичний бізнес для підтримки місцевої економіки.

Унікальні можливості. В світі є певна кількість туристично привабливих місць, які неможливо логістично досягти без допомоги організованих турів або екскурсій. Тому, якщо людина зацікавлена потрапити у віддалене або екстремальне місце, де є обмеження на пересування, важливо скористатися організованими турами. Таким прикладом можуть слугувати подорожі в закриту зону Чорнобильської катастрофи.

Недоліки організованих турів та екскурсій.

Вартість. Не можна заперечувати, що навіть бюджетні тури або екскурсії коштують дорожче, ніж самостійні подорожі. Деякі тури та екскурсії можуть бути надзвичайно дорогими, і про це треба пам'ятати, купуючи тур.

Дискомфорт в туристичній групі. Туристу можуть не сподобатися окремі люди у туристичній групі, але можливостей щось змінити не так багато. В деяких випадках, коли велика група складається з друзів і знайомих, які вирішили разом подорожувати, турист може відчувати себе зайвим в цій групі.

Обмежена гнучкість у зміні маршруту. Організатори турів, як правило, намагаються "запакувати" цей тур безліччю атракцій, що може переважити туриста фізично та емоційно.

Визначений наперед набір заходів. Вартість вашого туру охоплює певні види діяльності та харчування. Якщо турист не бажає їхати верхи на гірські вершини або лізти в печери, то не проблема, він можете це не робити, але іноді витрати на такі атракції можуть входити у вартість туру.

Турист не завжди може обрати для себе зону комфорту. Один з найкращих способів досягти зони комфорту – це загубитись, самому зробити замовлення в ресторані і спілкуватися наодинці з місцевими жителями. За організованої екскурсії турист з меншою ймовірністю зможете взяти на себе ініціативу та отримати справді прекрасний досвід самонавчання.

Переваги самостійної подорожі.

Гнучкість. Незалежні самостійні поїздки значно дешевші, ніж організовані тури чи екскурсії, що дає можливість за один і той же бюджет подорожувати довше. Більшість заходів, що проводяться під час екскурсії, можуть бути організовані в країні дешевше, якщо організовувати заходи самостійно.

Вартість. Незалежна подорож – це високий ступінь свободи. Подорожуючий може прокинутися коли хоче, піти туди, куди хочеш, робити те, що хочеш. У разі необхідності продовжити знайомство з цікавими людьми або місцевістю, можна залишитись на декілька тижнів за своїм бажанням, не потрібно турбуватися про прив'язаність до шкали часу.

Вибір приятелів у подорожі. Самостійна подорож дає необмежені можливості для вибору попутників у подорожі, спілкування та дружби з незнайомцями, можливість зустріти більше людей на своєму шляху. Під час самостійної подорожі не буде необхідності стикалися з тими ж самими людьми протягом певного періоду часу.

Нові навички та досвід. Незалежна подорож є складним завданням, але, як і будь-який виклик, вона подається з винагородою. Туристи, які самі організують подорож і занурюються у вихор подорожі та проблем, організуючи все за власним бажанням, швидко набувають прекрасний досвід управління часом, спілкування з незнайомими та мовні навички. Самостійна подорож може бути остаточним подоланням невіри до своїх сил.

Культурне занурення. Незалежні мандрівники мають більше шансів спілкування з місцевими жителями в будь-яких місцях: в маленьких кав'ярнях, при купівлі речей на місцевих нічних ринках чи при обговоренні буддизму з помаранчевими ченцями, шанси на розуміння місцевої культури значно збільшуються під час самостійних подорожей.

Виклики та загрози самостійних подорожей.

Це може бути стомлюючим. Організація абсолютно всіх аспектів подорожі самостійно, може виявитися виснажливою діяльністю. Невідомо, чи вистачить подорожуючому духовної енергії, щоб порозумітися з покоївкою в готелі або використати свій поганий в'єтнамський, щоб замовити вегетаріанський варіант харчування.

Необхідність бути самостійними в подоланні викликів та загроз. Хвороба під час самостійної подорожі, непорозуміння з органами влади та представниками закону може дійсно виснажити будь-якого подорожуючого. Люди, з якими турист зустрічається в гуртожитках, швидше за все, будуть дружніми до самостійного подорожуючого, але ніхто не збирається витратити час, щоб дбати про тих, кого вони щойно зустріли.

Самостійні подорожі більш небезпечно. Самостійна подорож має додатковий елемент ризику – якщо щось піде не так, людина повинні мати справу з наслідками ризику самостійно.

Можливе відчуття самотності. Самостійно подорожуюча людина в певний час може відчувати себе трохи самотньою; іноді декілька днів може пройти без спілкування з людьми. Якщо людина трохи сором'язлива, то їй також буває важко щодня пристосовуватися до нового оточення.

Вибір між організованим туром або екскурсією та подорожжю поодиночці – це дуже особистий вибір, тому перед тим як відправитися в самостійну подорож, людині необхідно було б дати відверті відповіді на такі запитання:

Чи обмежений я часом?

Чи подобається мені бути наодинці?

Чи важливий для мене особистий простір?

Чи зможу я розділити кімнату з незнайомцем або бути певний час в незнайомій родині?

Чи є встановлено у мене тижневий (поденний) бюджет?

Чи є щось, що я хочу побачити, що можливо здійснити лише в організованому турі?

Ви хвилює мене організація транспортних послуг та проживання самостійно?

Наскільки безпечними є місця призначення, які я збираюсь відвідати?

Звичайно, якщо людина раніше ніколи не подорожувала самостійно, найкраще було б підписатись на короткий тур, після якого вона отримає досвід для незалежні поїздки. Короткий тур або оглядова екскурсія дадуть людині упевненість і ті мінімальні знання, щоб подорожувати світом самостійно, коли тур закінчиться. Під час такого туру можна познайомитися з людьми, які теж планують в майбутньому подорожувати самостійно, знайти приятеля для подорожей або подальших пригод після завершення туру.

В останні роки спостерігається збільшення використання мобільних пристроїв (наприклад, смартфонів і планшетів) для доступу до інформації, продуктів та послуг до та під час туристичних поїздок. Якщо доступ до

дешевого високошвидкісного Інтернету буде і надалі поліпшуватися, це може відкрити додаткові можливості для використання цих пристроїв у цілях туризму.

Туристи, особливо молоді туристи, все частіше використовують цифрові технології та канали соціальних медіа (наприклад, портали огляду, блоги та форуми) для цілей самостійних подорожей. Інтернет зробив свій внесок у самоорганізовані свята та незалежні подорожі, змінивши «баланс сил від постачальників туристичних послуг споживачам». Це також збільшило кількість людей, які бронюють різні частини своєї поїздки окремо. Є велика кількість інтернет-сервісів, що надають допомогу в організації самостійної подорожі (Ковалев, 2016, с. 1-9).

Існують соціальні мережі для самодіяльних туристів, такі як Hospitality Club, CouchSurfing та ін., члени яких надають один одному допомогу і нічліг під час подорожей. В будь-якій подорожі ніколи не буде зайвим надійний помічник.

DontForgetYourToothBrush: як нічого не забути при зборах. Безкоштовний сервіс (<http://dontforgetyourtoothbrush.com>).

Спеціальний сайт для розсіяних: його функціонал допоможе переконатися, у тому, що подорожуючий нічого не забув. Розумна експертна база даних порекомендує список покупок в дорогу, задавши кілька простих запитань: скільки відправляється людей, якої вони статі і віку, які країни мають намір відвідати, де зупинятимуться, на чому переміщатися і чим займатимуться. Якщо якихось речей у створеному переліку не вистачає, їх можна додати самостійно, після чого комп'ютерний помічник буде стежити за тим, щоб все було вчасно куплено і викреслено зі списку. Запущений у 2011-му році DontForgetYourToothBrush – зразок компактного стартапу, вистрілив в першу чергу за рахунок людської уважності своїх творців: вони визначили загальну для всіх мандрівників проблему – запропонували безкоштовне і привабливе сервіс-рішення.

Lonely Planet: професійний сервіс з романтичною історією (<http://www.lonelyplanet.com>).

Загальновідомим серед самостійних подорожуючих є сервіс TripAdvisor, однак не менше того цікавим є сервіс Lonely Planet, зокрема тим, що він містить найпрофесійніші відгуки.

У інтернет-гіда Lonely Planet є дві серйозні переваги у порівнянні з іншими сайтами відгуків. По-перше, в його наповненні беруть участь професійні журналісти, а не ентузіасти. Над проектом працює більше 200 авторів, а з 2007-го року 75% акцій компанії контролює BBC Worldwide, відома своїми високими стандартами контенту. По-друге, у цього бізнесу красива історія: тридцять років тому тоді ще друковані путівники LonelyPlanet почали випускати хіпі-молодята Тоні і Маурін Уїллер – одні з найбільш відчайдушних романтиків і авантюристів нашого часу. Свій медовий місяць ця тоді ще не забезпечена пара провела в мандрах по Європі, Азії та Австралії буквально босоніж, без пенні в кишені. Сьогодні їх LonelyPlanet – це величезний видавничий бізнес з 450 співробітниками по всьому світу, гідами, журналами та страшенно цікавим сайтом.

Впорядкування дорожньої бухгалтерії з TripIt (<http://www.tripit.com>).

Сервіс, що дозволяє зберігати всю дорожню бухгалтерію - квитки, електронні чеки, резервації, поліси, скани документів - в одній «хмаринці», отримати швидкий доступ до якої можна і з комп'ютера, і з планшета, і з телефону. Для цього необхідно переслати потрібні листи на свою адресу в системі TripIt, де дані автоматично сортуються і виводяться на один екран у зручному вигляді. TripIt самостійно знаходить прогноз погоди, карти і розважальні програми для місця призначення і дозволяє бронювати квитки в театри і столики в ресторанах. Сервіс безкоштовний, однак, ставши клієнтом TripIt Pro, можна отримати привілеї. Наприклад, комп'ютерний помічник буде тримати в курсі змін в розкладі авіарейсів і пропонувати найбільш економні варіанти перельотів. Ще у TripIt є партнерська програма з Hertz, що дає знижки при оренді машин.

Інформація чи не про весь світ на Nomadlist (<https://nomadlist.com/>).

Сайт, який містить базу майже всіх країн цієї планети і дозволяє фільтрувати їх по багатьом-багатьом-багатьом параметрам: вартість життя, погодні умови, рівень небезпеки, якість інтернет-з'єднання тощо. Nomadlist ідеальний для дистанційного вибору країни або країн для подорожі або переїзду.

У пошуках скарбів та розваг з Геокешинг (Geocaching) (<http://geocaching.in.ua/> в Україні та <https://www.geocaching.com/play> по всьому світу).

Це всесвітня туристична гра, суть якої полягає в харчуванні і пошуку скарбів. Геокешинг існує вже 15 років і об'єднує понад 6 мільйонів людей зі всієї земної кулі. Сьогодні заховано 2,5 мільйона схованок в 200 країнах світу, і кожен день їх кількість зростає. Це відмінний спосіб розважитися, знайти незвичайні місця нового міста, і познайомитися з цікавими людьми.

Аудіо-гід Izi.travel (<https://izi.travel/ru>). Сервіс, на якому зібрана велика і якісна, а головне безкоштовна колекція аудіо-гідів по містах і музеях. Перед поїздкою можна встановити на свій смартфон додаток izi.travel і насолоджуватися екскурсіями від професійних гідів, а також любителів. Деякий контент на сайті платний.

Путівники по містах від місцевих кухарів, барменів, художників... (<http://www.stay.com/>). Сайт, який формує для подорожуючого індивідуальний путівник найцікавішими місцями обраного міста. Турист обирає цікаві пам'ятки, а сервіс пропонує докладний посібник з картами і описами, які можете роздрукувати або завантажити на свій мобільний пристрій і використовувати в режимі оффлайн.

Найлегший у використанні сервіс для перекладів «на ходу».

Перекладач Google у вигляді додатку для андроїда або айфона допоможе Вам знайти спільну мову з іноземцями без особливих проблем. У режимі офлайн підтримується більше 90 мов, правда скачати необхідні мовні пакети треба заздалегідь.

Зручна мапа на смартфон MapsMe (<http://maps.me/ru/home>).

Безкоштовний і дуже зручний додаток для телефонів на будь-яких платформах. Після завантаження програми необхідно закачати карту тієї країни, яка потрібна, і тоді карта з усіма позначеннями, пам'ятками, готелями, хостелами, ресторанами буде працювати в режимі оффлайн.

Якщо телефон туриста підтримує GPS, то при його поєднанні з maps.me можна забути про незручне спілкування кривою французькою / китайською / португальською в спробах з'ясувати, де саме треба виходити з автобуса, і як знайти музей.

RailEurope: найкращий помічник для подорожуючих поїздами по Європі (<http://www.raileurope.com>).

Сайт RailEurope пропонує залізний аргумент проти оренди авто – користуватися поїздами. Для любителів поїздів навіть є вбудована енциклопедія європейських поїздів, що пояснює, як вони один від одного відрізняються і як веселіше провести час у дорозі. Для подорожуючих великою компанією передбачені знижки - і в поїздах, і в містах.

Висновки. Не існує єдиного «правильного» підходу до оцінки переваг або недоліків самостійних подорожей, оскільки самостійні подорожі та організовані тури мають свої переваги та недоліки. Однак, більшість досвідчених туристів збільшують увагу до самостійних подорожей, оскільки це, в кінцевому рахунку, є дешевшим і гнучкішим, ніж організовані подорожі, і є прекрасною можливістю досвідченим туристам та відчайдушним авантюристам досягти таких дестинацій, яких було б неможливо відвідати в організованих турах.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Антоненко, В.С., Хуткий, В.О., & Карпова, Т.Є. (2018). Самостійний туризм як альтернатива організованому туризму в умовах глобалізації. *Актуальные научные исследования в современном мире*, 11 (43), 3, 101-107.
- Ковалев, Г.Н., & Виноградова, В.А. (2016). Тенденции развития туризма в современных социально-экономических условиях. *Экономика и социум*, 1 (20), 1-9.
- Рябова, Т.В., & Эртман, Е.В. (2016). Самостоятельный туризм как перспективное направление развития туристской сферы. В *Россия – Казахстан: приграничное сотрудничество, музейно-туристический потенциал, проекты и маршруты к событиям мирового уровня*, Международная научно-практическая конференция (Вып. 1, с. 1–4). Самара.
- Сизинцев, А. (2013, 28 декабря). Самостоятельные путешествия: тренд с большим будущим. *Частный Корреспондент*. Взято из http://www.chaskor.ru/article/samostoyatelnye_puteshestviya_trend_s_bolshim_budushchim_30464.
- Шашмурина, В.А. (2017, 15 мая). Самостоятельный туризм в современных условиях. *Novainfo*, 65(1). Взято из <https://novainfo.ru/article/?nid=13053>
- Digitalisation and EU tourism survey report*. (2017). European Commission. Retrieved from [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/568343/EPRS_IDA\(2017\)](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/568343/EPRS_IDA(2017)).

REFERENCES

- Antonenko, V.S., Khutkyi, V.O., & Karpova, T.Ye. (2018). Samostiinyi turyzm yak alternatyva orhanizovanomu turyzmu v umovakh hlobalizatsii [Self-tourism as an alternative to organizing tourism in the minds of globalization]. *Aktualnyie*

- nauchnyie issledovaniya v sovremennom mire*, 11 (43), 3, 101-107 [in Ukrainian].
- Digitalisation and EU tourism survey report*. (2017). European Commission Retrieved from [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/568343/EPRS_IDA\(2017\)](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/568343/EPRS_IDA(2017)) [in English].
- Kovalev, G.N., & Vinogradova, V.A. (2016). Tendentsii razvitiya turizma v sovremennyih sotsialno-ekonomicheskikh usloviyah [Trends in the development of tourism in modern socio-economic conditions]. *Ekonomika i sotsium*, 1 (20), 1-9 [in Russia].
- Ryabova, T.V., & Ertman, E.V. (2016). Samostoyatelnyy turizm kak perspektivnoe napravlenie razvitiya turistskoy sfery [Independent tourism as a promising direction for the development of the tourism sector]. In *Russia – Kazakhstan: cross-border cooperation, museum and tourism potential, projects and routes to world-class events* [Russia – Kazakhstan: cross-border cooperation, museum and tourism potential, projects and routes to world-class events], International Scientific and Practical Conference (Issue 1, pp. 1-4). Samara. [in Russia].
- Shashmurina, V.A. (2017, May 15). Samostoyatelnyy turizm v sovremennyih usloviyah [Independent tourism in modern conditions]. *Novainfo*, 65 (1). Retrieved from <https://novainfo.ru/article/?nid=13053> [in Russia].
- Sizintsev, A. (2013, December 28). Samostoyatelnyie puteshestviya: trend s bolshim budushchim. *Chastnyy Korrespondent*. Retrieved from http://www.chaskor.ru/article/samostoyatelnye_puteshestviya_trend_s_bolshim_budushchim_30464 [in Russia].

UDC 338.48-14**Volodymyr Antonenko,**

*PhD in Geographical Sciences,
Professor, Kyiv National University
of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine
antvs@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6819-488X>*

Volodymyr Khutkyi,

*PhD Student,
Kyiv University of Culture,
Kyiv, Ukraine
businesslife@bigmir.net
<https://orcid.org/0000-0001-9500-4191>*

**SELF-TOURISM AS AN ALTERNATIVE TO ORGANIZED TOURISM:
BENEFITS, CHALLENGES, THREATS**

The article is devoted to the consideration of socio-economic backgrounds of the emergence and spreading of independent travel, the main trends in changing of the demands and expectations of tomorrow's tourists. The purpose of this work is to study the main tendencies in independent travel, the advantages of independent travel over organized tours and excursions, to identify the main challenges and threats to travelers on their own. It has been proved that the main objective factor that influenced the rapid

development of the independent tourism is a widespread introduction of information technologies and telecommunications. It has been determined that independent travels have certain advantages over organized tours; it is focused on the challenges and threats of independent travel. The trend of the rapid growth of the number of independent travels around the world has been confirmed statistically.

Keywords: independent tourism, unorganized trips, self-tourists, organized tourism, independent trips, Fully Independent Travelling, challenges and threats of independent travel.

© Антоненко В., Хуткий В., 2018